

Strategi for samhandling mellom det frivillige kulturlivet i Nord-Trøndelag og fylkeskommunen

WWW.NTFK.NO

VISJON NORD-TRØNDELAG:
HER ALT E MULIG
- UANSETT

- et ansvar for **FYLKESTINGET**
i Nord-Trøndelag

www.ntfk.no

Innholdsfortegnelse

1. BAKGRUNN – MANDAT, AVGRENSING OG PROSESS	SIDE 3
2. REGIONALE PLANER OG STRATEGIER MED BETYDNING FOR DET FRIVILLIGE KULTURARBEIDET	SIDE 5
3. FRIVILLIG SEKTOR – DEFINISJON OG OMFANG	SIDE 6
4. FORSKNING OG ENDRINGSTENDENSER INNFOR FRIVILLIG SEKTOR	SIDE 9
5. NASJONALE FØRINGER OG RAMMER	SIDE 12
6. SAMHANDLING MELLOM DET OFFENTLIGE I NORD-TRØNDELAG OG DET FRIVILLIGE KULTURLIVET – AKTØRER OG VIRKEMIDLER	SIDE 17
7. REGIONALE UTFORDRINGER	SIDE 22
8. MÅL OG STRATEGIER FOR SAMHANDLING MELLOM DET FRIVILLIGE KULTURLIVET I NORD-TRØNDELAG OG FYLKESKOMMUNEN	SIDE 24

1. Bakgrunn – mandat, avgrensing og prosess

Fylkesrådet i Nord-Trøndelag har med bakgrunn i visjonen «Her alt e mulig - uansett» og den politiske plattformen «Nord-Trøndelag inn i framtida» bedt om at det blir utviklet en strategi for samhandling og rolleavklaring mellom frivillig sektor og det offentlige i Nord-Trøndelag – innenfor kultursektoren.

Målet med en slik strategi er en mer helhetlig frivillighetspolitikk som skal gjøre det enklere å være frivillig, samtidig som samspillet og samarbeidet mellom fylkeskommunen og de frivillige organisasjonene skal avklares. Videre er det et mål å kunne bruke de økonomiske virkemidler som er stilt til rådighet for frivilligheten i kulturbudsjettet på en mer resultatrettet- og effektiv måte.

Det frivillige engasjementet er en viktig kraft å ta vare på. På linje med privat sektor og næringslivet, er den frivillige sektoren en sentral aktør i samfunnsutviklingen på mange felt i Nord-Trøndelag.

1.1 MANDAT

Fylkesrådet har gitt følgende mandat for dette arbeidet:

- utarbeide forslag til modeller for økt samarbeid og samordning mellom aktørene
- foreta en gjennomgang av dagens retningslinjer for fylkeskommunale tilskudd
- foreta en gjennomgang av «delegasjoner» for frivillighetsområdet og fylkeskommunen

Denne strategien følger først og fremst opp strekpunkt en i mandatet. Strekpunkt to og tre vil bli fulgt opp i forbindelse med utarbeidelse av strategiens handlingsplan.

1.2 AVGRENSING

Denne strategien avgrenses til å gjelde kulturområdet, selv om flere av de analyser og beskrivelser som kommer fram i dette dokumentet også gjelder frivilligheten innenfor andre samfunnsområder.

Fylkeskommunens samfunnsansvar overfor frivilligheten har tradisjonelt vært knyttet til kulturområdet. Innenfor folkehelseområdet er fylkeskommunen nå gitt et utvidet ansvar, og i den forbindelse er det også viktig å koble frivilligheten tett til dette arbeidet.

Med utgangspunkt i at flere av de øvrige «frivillighetsområdene» inngår i, eller har egne delstrategier, blir det derfor naturlig å sette fokus på det frivillige kulturlivet, og det ansvaret fylkeskommunen har for dette området.

Strategi for samhandling mellom det frivillige kulturlivet i Nord-Trøndelag og fylkeskommunen skal være en retningsgiver som skal utvikles gjennom samhandling og i et fellesskap. Den skal angå flere, og gjøre en forskjell i samarbeidet om fordeling, veiledning og utvikling av den frivillige kultursektoren.

1.3 PROSESS

Ansvarlig for arbeidet har vært fylkesråd for regional utvikling og kultur.

Det har vært avholdt søke og drøftingsmøter hvor representanter for målgruppen, de regionale organisasjonene og miljøene innenfor området, har deltatt.

I arbeidsgruppens møter har det vært lagt opp til prosesser der utfordringer og forventninger har blitt lagt fram og drøftet.

Etter at saken er behandlet i fylkestinget, skal prosessen videreføres i arbeidsgruppen med sikte på å utarbeide en tre-årig handlingsplan.

2. Regionale planer- og strategier med betydning for det frivillige kulturarbeidet

2.1 REGIONAL PLANSTRATEGI FOR NORD-TRØNDELAG 2012 - 2015

I pkt 3.1. *Barn og unges oppvekstvilkår*, legges det vekt på at: «Fritidsaktiviteter og frivillig engasjement er av stor betydning for å skape trivsel og tilhørighet i lokalsamfunnet.»

I pkt 3.2 *Folkehelse* understrekes dette ytterligere: «Viktige samarbeidspartnere i folkehelsearbeidet er frivillige lag og organisasjoner som gjør en formidabel innsats i lokalsamfunnene. En har regionalt flere virkemidler, deriblant økonomiske, som kan benyttes for å målrette frivillighetens innsats innen folkehelsearbeidet. Det er særlig viktig at det foretas et felles løft for å sikre at alle grupper i lokalsamfunnet inkluderes i det arbeidet og de aktivitetene som foregår i frivillige lag og organisasjoner. Her trengs både politiske signaler og insentiver som påvirker den frivillige sektoren i riktig retning.»

2.2 STRATEGISKE PLANER FOR NORD-TRØNDELAG

Fylkeskommunale delstrategier som allerede er utarbeidet og som har koblinger til og innflytelse på frivillighetsområdet er:

FT sak 12/79 Strategi for idrett og friluftsliv i Nord-Trøndelag («Ta anleggene og naturen i bruk») 2013 – 2016

FT sak 12/66 Nord-Trøndelag fylkeskommune - Ungdomspolitisk plattform

FT sak 11/35 Framtidig kulturminneforvaltningen i Nord-Trøndelag

FT sak 11/12 Strategi for folkehelsearbeidet i Nord-Trøndelag 2011 – 2014

FT sak 10/52 Regional teaterpolitikk – Teaterstrategisk plattform 2010 -2015

FT sak 10/06 Museumstrategisk plattform

2.3 FYLKESKOMMUNEN SOM REGIONAL UTVIKLINGSAKTØR

Fylkeskommunens virkemidler og «verktøy» er knyttet til planverk og strategier, og i praksis gjennom veiledning og økonomisk støtte til drift, aktivitet og utviklingsprosjekter.

Drifts – og aktivitetsstøtten innenfor kulturområdet fordeles til aktører og tiltak innen allmenn kultur, idrett, kulturvern, folkehelse, voksenopplæring, innvandrere, funksjonshemmede, eldre, barn og unge.

Regionalt utviklingsprogram (RUP) har som visjon «Verdiskaping og livskvalitet». I programmet fastslås det at «bedre livskvalitet gjennom et helhetlig fysisk, sosialt og kulturelt miljø betyr stadig mer for folk».

2.4 INTERKOMMUNALE/REGIONALE PROSJEKT

Som en oppfølger av tiltaksdelen i *St.m. nr 39 (2006-2007)* har ni kommuner i Midt-Norge samarbeidet om et større prosjekt innenfor frivillighetsområdet.

Nettverket «Byer i Midt-Norge» var ansvarlig for prosjektet «*Fra pilot til skvadron*» i perioden 2009-12.

Fra Nord-Trøndelag deltok fem kommuner; Stjørdal, Verdal, Levanger, Steinkjer og Namsos. Målsettingen for prosjektet var å bidra til at hver av kommunene fikk utarbeidet en plan for frivillighetspolitikk forankret i kommunalt planverk og utvikle mer og bedre frivillighet, styrke samhandling og gi frivilligheten mer forutsigbare rammevilkår.

Ved avslutningen av prosjektet har samtlige fem kommuner fra Nord-Trøndelag utarbeidet egne planer og strategier for frivillig sektor.

I sluttdokumentet «Frivilligpolitisk manifest» er det nedfelt prinsipper og verdier for samhandling mellom offentlig forvaltning og frivillig sektor. www.byerimidtnorge.no

Prosjektet ble finansiert gjennom støtte fra Kulturdepartementet og begge Trøndelagsfylkene. I St.meld. nr. 10 (2011-2012) «Kultur, inkludering og deltaking» omtales dette prosjektet på egen plass under pkt. 8.4 «Samarbeid mellom det offentlige og frivillig sektor»

3. Frivillig sektor – definisjon og omfang

3.1 FRIVILLIG INNSATS

Frivillig innsats kan defineres som bidrag gitt av fri vilje og som kommer individer eller grupper utenfor egen husholdning til gode. Begrepet omfatter både medlemskap i frivillige organisasjoner, ubetalt frivillig arbeid og frivillige bidrag i form av gaver og ytelser.

En frivillig organisasjon er normalt ei gruppe med frivillig tilslutta medlemmer, et navn og et uttrykt formål.

3.2 ORGANISASJONER OG MEDLEMSKAP – OVERSIKT

- I Norge hadde vi nesten 97 000 lokallag av frivillige organisasjoner i 2009 hvorav ca. 44.500 av disse organisasjonene hadde sitt engasjement innen kultur og fritid. (Sivesind 2012)
- Det er anslagsvis 10 millioner medlemskap i frivillige organisasjoner i Norge hvorav ca 50% innen kultur og fritid.
- Mer enn 80 % av befolkningen er medlem av minst en organisasjon.
- Nesten 50 % av befolkningen over 16 år definerer seg som aktive medlemmer.
- Den frivillige arbeidsinnsatsen i de frivillige organisasjonene i Norge tilsvarer 115 000 årsverk. (Frivillighet Norge)
- Ideelle og frivillige organisasjoners verdiskaping, inkludert frivillig arbeid, var i kroner beregnet til å utgjøre ca. 100 milliarder i 2012.
- I Norge har vi i dag ca. 1.000 minoritetsorganisasjoner.
- ca. 35 % av minoritetsbefolkningen deltar med frivillig innsats.

3.3 NASJONALE NETTVERK

Frivillighet Norge er et samarbeidsforum for frivillig sektor, og har mer enn 275 medlemsorganisasjoner som til sammen representerer over 60.000 lag og foreninger over hele landet. Drøyt 10 prosent av medlemmene er minoritetsorganisasjoner.

Frivillighet Norge arbeider for å fremme frivillighetens og de frivillige organisasjonenes interesser og er en viktig partner for myndighetene i frivilligpolitiske spørsmål.

Samarbeidsforumet skal styrke og spre kunnskap om frivillig sektor og fremme dialogen mellom frivillig, offentlig og privat sektor. Dessuten arbeider de for å videreutvikle bredden i det frivillige arbeidet i Norge.

3.4 REGIONALE NETTVERK I NORD-TRØNDELAG

Det samarbeidet som er etablert mellom de ulike regionale organisasjoner og fellesråd, utgjør samlet et stort nettverk. De regionale leddene organiserer selv årlige konferanser og temamøter, se også pkt. 6.1, 6.2, 6.3 og 6.4.

3.5 FRIVILLIGSENTRALENE I NORD-TRØNDELAG

Frivilligsentralene har et stort og bredt engasjement på flere områder, både innenfor sosialt og humanitært arbeid og på kultur- og fritidsområdet.

Ordningen er statlig initiert, mens driften av sentralene finansieres gjennom et partnerskap mellom stat, kommune og frivillige organisasjoner.

Frivilligsentralene driver en virksomhet som i liten grad kommer i direkte kontakt med fylkeskommunen, målområdet er først og fremst egen kommune og lokalmiljøet. I Nord-Trøndelag er det imidlertid etablert et godt faglig samarbeid mellom fylkeskommunen og de 18 frivilligsentralene gjennom deres egen regionale nettverksledelse. Nettverket er organisert i to regioner; nord og sør med hver sin nettverksleder som organiserer to felles nettverkssamlinger årlig.

I følge veileder for Frivilligsentraler (KKD 2008:12) er Frivilligsentralene tillagt følgende rolle:

«Sentralenes oppgave er å være kontaktpunkt og møtested for mennesker, foreninger og offentlige instanser. Den skal være et lokalt forankret kraftsenter for alle som har interesse av og lyst til å delta i frivilligarbeid».

4. Forskning og endringstendenser innenfor frivillig sektor

4.1 FORSKNING PÅ ORGANISASJONER

Det er i liten grad foretatt noen spesifikk forskning rettet mot frivillighetssektoren i Nord-Trøndelag, men Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor har utgitt rapporten om organisasjonene i Hordaland 1999 – 2009 (Christensen, Strømsnes, Wollebæk 2011). En må anta at denne forskningen også har relevans for frivilligheten i Nord-Trøndelag.

Noen av resultatene fra Hordaland er:

- lokale foreninger er sjeldnere enn før knyttet til nasjonale formål og organisasjoner
- organisering på tvers av kommunegrensene øker
- når det stiftes fem nye foreninger, legges det ned sju
- de religiøse lokallagene taper terreng
- organisasjoner som jobber med nærmiljøområder, er i sterk vekst
- etniske minoriteter er underrepresentert i de frivillige organisasjonene
- kvinner er fortsatt underrepresentert på ledernivå
- organisasjonene er blitt mer formelle i måten de organiserer arbeidet på

Det er spesielt verdt å merke seg at den tradisjonelle hierarkiske oppbygningen med nasjonale organisasjoner, fylkesorganisasjoner og lokallag er i ferd med og svekkes og at mange av de nye organisasjonene som opprettes er interkommunale lokallag med regional aktivitet, men uten fylkeslag.

Internt i organisasjonene viser samfunnsforskerne Wollebæk, Selle og Lorentzen at det går mot:

- Profesjonalisering - flere lønnete medarbeidere som letter presset på ildsjelene og kontakten med det offentlige.
- Sentralisering - de administrative grensene endres som følge av bedre kommunikasjon og informasjonsteknologi.

Fra andre som forsker på frivilligheten, meldes det at det synes som om det i dag er vanskeligere å rekruttere nye frivillige samtidig som det viser seg at frivilligheten blir i mindre grad medlemsbaser. Tendensen er at flere foretrekker å bidra med frivillig arbeid i tidsavgrensede prosjekter framfor mer langsiktige forpliktelser, mobilisering og koordinering av frivillig innsats kjer via internett og sosiale medier.

Det er større behov for individuelle løsninger og større fleksibilitet i organisasjonens aktiviteter. Det er for eksempel en tendens til at folk heller vil gå på treningssenter når de selv vil, enn å delta på felles treninger på faste tidspunkt i idrettslagets regi.

Flere kjøper seg ut av medlemspliktene, for eksempel dugnader. Man mister dermed ikke bare arbeidsinnsats, men også en møteplass og et sosialt miljø.

Om det ikke er foretatt noen omfattende kartlegging/ forskning på frivilligheten i Nord-Trøndelag innenfor kulturområdet, viser resultatene fra HUNT 3 undersøkelsen at deltakelse i kulturaktiviteter er skjevt fordelt både geografisk, kjønnsmessig og sosioøkonomisk.

Selv om Nord-Trøndelag blir betegnet som et frivillighetsfylke, ser vi at de trender/ resultater som kommer fram gjennom forskning også er gjeldende i Nord-Trøndelag.

4.2 INKLUDERING / MANGFOLD

Både HUNT-3 resultatene og Stortingsmelding nr. 10 (2011 – 2012) Kultur, inkludering og deltaking viser at kulturlivet ikke er tilgjengelig for alle grupperinger.

Det blir påpekt i St.meld. nr. 10 (2011 – 2012) at kultursektoren i større grad enn før skal gå aktivt ut for å trekke med nye deltakere og nå personer og grupper som i dag står utenfor kulturlivet. Frivillighetssektoren, som resten av kulturlivet, må oppleves som åpent og relevant for alle grupper.

Eksempel her er at det i Nord-Trøndelag i 2012 var registrert ca 15 organisasjoner og miljø som gjennomførte tiltak for å styrke innvandrerbefolkningens deltakelse i organisasjonslivet lokalt. Statistikken viser at det er økt engasjement blant de «norske» organisasjonene. Dette kan tyde på at engasjementet og interessen for større mangfold i egen organisasjon, vokser.

5. Nasjonale føringer og rammer

5.1 LOV OM OFFENTLEGE STYRESMAKTERS ANSVAR FOR KULTURVERKSEMD (KULTURLOVA)

I lovens § 4 er fylkeskommunen og kommunen pålagt følgende oppgaver;
«Fylkeskommunen og kommunen skal syta for økonomiske, organisatoriske, informerande og andre relevante verkemiddel og tiltak som fremjar og legg til rette for eit breitt spekter av kulturverksemd regionalt og lokalt.»

Sammen med stat og kommune skal fylkeskommunen bl.a. sørge for «at kulturlivet har føreseielege utviklingskår»

5.2 STORTINGSMELDING NR. 39 (2006-2007) FRIVILLIGHET FOR ALLE, «FRIVILLIGHETSMELDINGA».

Stortingsmeldinga gir nasjonale føringer og er klar på at frivilligheten;

- bidrar til økt livskvalitet
- bidrar til utvikling av den sosiale kapitalen
- er en aktiv pådriver i samfunnsutviklinga
- er et supplement til kommunale tjenester og skal ikke erstatte disse tjenestene

Det overordnede målet for statens frivillighetspolitikk er å støtte aktivt opp under utviklinga av et levende lokalsamfunn og definerer frivillig sektor som en grunnpilar i demokrati og velferdssamfunn.

Det er vidare et hovedmål for regjeringas frivilligpolitikk å stimulere til økt aktivitet og engasjement fra grupper som i dag faller utenfor det frivillige organisasjonslivet.

Regjeringens frivillighetspolitikk er basert på følgende hovedstrategier:

- bedre rammebetingelser for frivillig sektor generelt
- økte ressurser til lokal aktivitet og særlig «lavterskelaktivitet»
- styrket inkludering og integrering
- styrket kunnskap og forskning på det frivillige feltet

I stortingsmeldinga går det også fram at det fortsatt er mangel på en samlet frivilligpolitikk i kommunene. Det samme gjelder vedrørende forståelsen for hvilken viktig rolle frivillige virksomheter kan og bør spille i kommunene.

5.3 STORTINGSMELDING NR. 10 (2011-2012) KULTUR, INKLUDERING OG DELTAKING

Stortingsmeldinga har som visjon og mål: «Ein inkluderande kultursektor er ein sektor der alle har like moglegheiter til deltaking og til å utvikle sine skapande ressursar, uavhengig av faktorar som sosioøkonomisk, kulturell eller religiøs bakgrunn».

Meldinga legger bl.a. til grunn at kultursektoren i større grad enn før skal gå aktivt ut for å trekke med nye deltakere og nå personer og grupper som i dag står utenfor kulturlivet. Kulturlivet skal oppleves som åpent og relevant for alle grupper. Det skal være prega av gjensidig respekt og interesse for ulike mennesker og kulturelle tradisjoner.

5.4 NOU 2013:14 «KULTURUTREDNINGEN»

I kulturutredningen 2014 NOU 2013:14 som ble lagt fram våren 2014 med høringsfrist 1. juni 2014, påpeker utvalget at frivilligheten har et hatt et stort løft i perioden etter 2005 gjennom bl.a momskompensasjonsordningen.

Utvalget påpeker vidare at frivillighetspolitikken ikke enda framstår som spesiell helhetlig, men fortsatt med et mangfold av forskjellige tilskuddsordninger som kan være vanskelig å orientere seg i.

Med økte midler, kommer strengere krav til rapportering og kontroll. Dette er et dilemma i frivillighetspolitikken, som i verste fall kan føre til at små lag og foreninger og «lavterskeltilbud» faller utenfor. (kap. 11 punkt 11.4)

Videre mener utvalget at:

- Beregningsmodellen som ligger til grunn for å søke om momskompensasjon bør kompensere de reelle momsutgiftene
- Det må kontinuerlig jobbes med å utvikle Frivillighetsregisteret slik at lokal aktivitet og «lavterskelaktiviteten» i større grad ivaretas
- Frifond, som en enkel og ubyråkratisk ordning må styrkes
- Grunnstøtten til barne- og ungdomsorganisasjonene bør flyttes til Kulturdepartementet

5.5 PLATTFORM FOR SAMSPILL OG SAMARBEID MELLOM FRIVILLIG OG KOMMUNAL SEKTOR

Kommunenes Sentralforbund og Frivillighet Norge står i fellesskap bak «Plattform for samspill og samarbeid mellom frivillig og kommunal sektor 2011 – 2013.»

Plattformen bygger på følgende overordna prinsipper:

- Frivillig sektor er en uavhengig og selvstendig samfunnssektor som plasserer seg mellom næringslivet og offentlig sektor. Frivillig sektor anerkjennes på lik linje med de andre sektorene i samfunnet. Samarbeid og samhandling mellom offentlig og frivillig sektor skal baseres på likeverdig partnerskap, og gjensidig respekt for hverandres roller.
- Frivillig sektor bidrar med store verdier til samfunnet, er samfunnsbyggende og spiller en viktig rolle i den nordiske demokratiske modellen.
- Frivillige organisasjoner er viktige for demokratiet ved å være pådrivere og gjennom å være kanaler inn i demokratiet for interessegrupper og engasjerte borgere.
- Frivillighet øker samfunnets sosiale kapital ved at tillit, identitet og samhold skapes i møter mellom mennesker.
- Mangfoldet i frivillig sektor er en verdi i seg selv og en viktig årsak til høy deltakelse. Mangfoldigheten må ivaretas gjennom ulike typer virkemidler for ulike deler av frivilligheten.
- Offentlig og frivillig sektor har ulike, men komplementære roller i samfunnet.
- Samarbeidet mellom sektorene må bygge på et prinsipp om at frivillig sektor skal supplere og ikke erstatte offentlige tjenester.
- Det offentlige skal tilrettelegge for en helhetlig frivillighetspolitikk på alle nivåer, som gir grobunn for en aktiv og voksende frivillig sektor.
- Forutsigbare rammevilkår for de frivillige organisasjonene er et hovedpoeng i plattformen.

5.6 FINANSIERING AV FRIVILLIG SEKTOR (DRIFT OG TILTAK) – ET PARTNERSKAP - BLANDINGSØKONOMI

Det økonomiske grunnlaget for den frivillige sektoren bygger på et partnerskap. Undersøkelser viser seg at generelt utgjør den den frivillige egeninnsatsen og gaver ca 49 %, medlemskontingent og salg utgjør 31 %, mens det offentlige bidrar med 20 %.

For å kunne drive frivillighetsarbeid både organisasjonsmessig og i ulike arrangement finner vi en blandingsøkonomi hvor frivillighetsinnsatsen (kapitalen) kobles til offentlige midler og midler fra næringslivet/sponsormidler.

5.7 STATLIGE OG NASJONALE TILTAK AV BETYDNING FOR FRIVILLIG SEKTOR I NORD-TRØNDELAG

Tilskudd til frivillig virksomhet i lokalsamfunn som bidrar til deltakelse, dialog og samhandling.

Statlig tilskuddsordning som er delegert til fylkeskommunene å fordeles videre til lokale og regionale organisasjoner og tiltak i befolkningen herav ca. 6.500 med minoritetsbakgrunn.

Kompensasjon for merverdiavgift.

Det er etablert en tilskuddsordning over statsbudsjettet som skal gi kompensasjon for merverdiavgift. Formålet med ordningen er å kompensere for kostnader som frivillige organisasjoner har til merverdiavgift ved kjøp av varer og tjenester.

Rett til gratis undervisningslokaler.

Det offentlige plikter etter Lov om voksenopplæring å stille undervisningslokaler til fri disposisjon for kursvirksomhet i regi av studieforbundene.

«**Grasrotandelen**» - er ei tilskuddsordning basert på individuelle overføringer via Norsk tipping til lokale foreninger og lag.

Frivilligprisen - er en nasjonal pris som skal synliggjøre frivillighetens egenverdi og samfunnsverdi gjennom å løfte fram gode eksempler på resultater av frivillig innsats. Prisen kan gis til en person eller gruppe som har utmerket seg med frivillig innsats, engasjement og pågangsmot til beste for den enkelte og samfunnet.

Frifond - ble opprettet i 2000 for å gi støtte til lokale ledd i barne – og ungdomsorganisasjonene og til andre lokale grupper av barn og unge. Ordningen finansieres for det meste av med midler fra overskuddet fra Norsk Tipping og skal være ei lavterskelordning. Frifond er delt opp i Frifond barn og unge, Frifond musikk, Frifond teater og Frifond organisasjon.

Norsk Kulturråd - forvalter tilskuddene på statsbudsjettets kap. 320 post 74, som er årlige tilskudd til drift av en rekke enkelttiltak og virksomheter innenfor hele kunst- og kulturfeltet. Blant mottakere er det flere virksomheter innen produksjon og formidling av kunst, bransjeorienterte institusjoner og regionale strukturer, og tilskuddsordninger som viderefordes av landsomfattende organisasjoner. Det legges opp til at tilskuddene over post 74 ikke skal være tidsavgrenset, og ha en viss beløpsmessig stabilitet fra år til år.

6. Samhandling mellom det offentlige i Nord-Trøndelag og det frivillige kulturlivet – aktører og virkemidler

Nord-Trøndelag blir ofte framstilt som et typisk ”frivillighetsfylke” der mye ordner seg på dugnad. Fylket kjennetegnes også av en solid organisasjonskultur som rekrutterer mange unge til sentrale verv både regionalt og nasjonalt.

Kontakten mellom fylkeskommunen og organisasjonenes fylkesledd har også vært preget av god samarbeidsånd. Mesteparten av den offentlige støtten til drift og aktivitet har gjennom en årrekke vært delegert til organisasjonene fylkesledd og fellelråd.

Vi kan allikevel konstatere at organisasjonene sliter med lav oppslutning, svak rekruttering til tillitsverv og engasjement over noe lengre tid. Mange begrunner dette med at det stilles for store krav til kompetanse i det å drifte et lag eller forening, andre at det i for stor grad handler om å samle inn penger til drift og gode formål.

Dette har bidratt til at vi også i Nord-Trøndelag ser nye tendenser blant befolkningen i forhold til det friville engasjementet – mange vil være med, men over kortere tidsrom – «fra organisasjon til prosjekt og aksjon».

Vi ser også at utvikling av partnerskap i forhold til både drift og tiltak gir mulighet til å ta større «kulturelle løft». Dette gir økt grunnlag for lokal samfunnsutvikling og økt engasjement. Økt bruk av regionale utviklingsmidler på kulturområdet har også bidratt til dette.

6.1 REGIONALE FRIVILLIGE AKTØRER I NORD-TRØNDELAG

Dersom landsgjennomsnittet legges til grunn kan man anta at det finnes over 2.000 lokallag og foreninger i fylket. De fleste av disse har tilhørighet til et fylkesledd og noen er direkte knyttet til et nasjonalt organ.

6.2 FELLESRÅD I NORD-TRØNDELAG

En rekke fylkesledd av landsdekkende organisasjoner har gjennom en årrekke valgt å samarbeide og koordinere sin aktivitet gjennom fellelråd eller paraplyorganisasjoner, bl.a.:

N-T Barne - & Ungdomsråd - NTBUR

N-T Idrettskrets - NTIK

Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon N-T (FFO N-T) *

N-T Kulturvernråd

N-T Musikkråd **

N-T Teatersamlag

Voksenopplæringsforbundet i N-T (VOFO N-T)

* Norges blindforbund og Norges handikapforbund inngår ikke.

** Norges Korforbund N-T og Norges Korpsforbund Trøndelag inngår ikke, men samarbeider om fordeling av fylkeskommunale kulturmidler gjennom en egen avtale.

6.3 FYLKESORGANISASJONER I NORD-TRØNDELAG

De fleste lokallagene i Nord-Trøndelag er knytta til regionale ledd. Eksempler på dette er:

- N-T Historielag (inngår i N-T Kulturvernråd)
- N-T Husflidslag (inngår i N-T Kulturvernråd)
- N-T Pensjonistforbund
- Norges Jeger- og fiskerforbund N-T
- Norske Kunstforeningers Landsforbund N-T
- Sørsamiske organisasjoner (lokale/regionale)
- Norges Korforbund N-T
- Norges Korpsforbund Trøndelag

Innvandrerorganisasjonene i Nord-Trøndelag er i hovedsak lokalt organisert, men velger representanter til Innvandrerrådet i N-T i hht valgperioden for fylkestinget. Innvandrerrådet blir således et talerør for disse enkeltorganisasjonene på regionalt nivå.

6.4 REGIONALE NETTVERK OG ORGANISASJONER I TRØNDELAG

I forbindelse med den nasjonale forvaltningsreformen ble fusjonering/regionalisering aktuelt for noen av fylkesorganisasjonene. Enkelte fylkesledd valgte å slå seg sammen i en større enhet – en trøndelagsregion. Dette gjaldt bl.a. Norsk Musikkorpsforbund, idrettens særkretser m.v. Andre har over flere år hatt et godt fungerende samarbeid på tvers av fylkesregionene, dette gjelder bl.a. Folkeakademiet Midt-Norge. I tillegg til dette er det etablert samarbeid gjennom ulike nettverk, bl.a. Festivalnettverk Trøndelag.

6.5 FYLKESKOMMUNALE VIRKEMIDLER, DELEGASJONER OG RETNINGSLINJER

De regionalpolitiske føringene ligger til grunn for arbeidet som skjer i forhold til de frivillige kulturorganisasjonene.

Dette skjer bl.a. gjennom formelle delegasjonsordninger og vedtatte retningslinjer for tilskudd til allmenne kulturtiltak og til festivaler og friluftsspel.

Delegasjonsordningene er verktøy som sikrer kontakt og samhandling og som med jevne mellomrom tas opp til drøfting og vurdering i ulike fora.

Her ligger det også mulighet for gjensidig kontakt, veiledning og oppdatering gjennom situasjons- og statusbeskrivelser.

6.6 FYLKESKOMMUNALE TILSKUDDSDORDNINGER OG TILSKUDD TIL TILTAK I REGI AV DE FRIVILLIGE ORGANISASJONENE I N-T.

Fylkeskommunens samlede overføring til kulturtiltak i regi av de regionale frivillige kulturorganisasjoner var for regnskapsåret 2012 kr 8 244 000. Beløpet fordeler seg som følger:

Festivaler og friluftsspel

Andre kulturtiltak

- eldres organisasjoner
- samiske organisasjoner
- innvandrersorganisasjoner
- funksjonshemmedes organisasjoner
- kunstorganisasjoner
- idrettstiltak for funksjonshemmede
- friluftsansjoner/skytterlag

Prosjekter i regi av ungdom - «Småtterifondet»

Teaterformål - delegasjon

Fordeles gjennom Nord-Trøndelag Teatersamlag

Musikkformål/driftstilskudd - delegasjon

Fordeles gjennom N-T Musikkråd

Barne- og ungdomstiltak/driftstilskudd - delegasjon

Fordeles gjennom NTBUR/delegasjon

Idrettsformål/driftstilskudd - delegasjon

Fordeles gjennom N-T idrettskrets/delegasjon

Div. arrangement

Store idrettsarrangement
Ungdommens Kulturmønstring (UKM)
Ungdomskonferansen

Div. nettverk

Frivilligsentralene i N-T
FRIFRI (forum for friluftsliv og psykisk helse)
Midtnordenkomiteen

Kulturminnevern

- utviklingstilskudd, eldre tid
- utviklingstilskudd, nyere tid
- kulturvernrådet i N-T/organisasjoner

Husflid

Nord-Trøndelag Husflidslag
Husflidsområdet – Norges Husflidslag

6.7 STATLIGE TILSKUDDSDORDNINGER SOM FORVALTES AV NORD-TRØNDELAG FYLKESKOMMUNE

Statlige tilskuddordninger kommer som et vesentlig supplement til de fylkeskommunale ressursene som stilles til rådighet.

Samordning av den lokale frivillige innsatsen, de fylkeskommunale midlene og statlige tilskudd gir samlet stor synergieffekt i det lokale og regionale kulturarbeidet.

Følgende statlige ordninger bidrar til dette:

Integrerings – og mangfoldsdirektoratet (IMDI) har over statsbudsjettet, kap 821, post 71 en egen ordning for frivillig virksomhet i lokalsamfunn som bidrar til deltakelse, dialog og samhandling.

Siden midten av 90-tallet har ordningen fungert i nært samarbeid med fylkeskommunene som er delegert fordelingsmyndighet. Arbeidet skjer i regi av fylkeskommunens kulturavdeling. Det er sannsynlig å anta at den samlede verdiskapinga på dette området tilsvarer den fylkeskommunale innsatsen.

Kulturdepartementet fordeler hvert år spillemidler fra overskuddet i Norsk Tipping AS. Midlene går i hovedsak til bygg og anlegg innen idrett og kulturformål. Utbyggingsprosjektene registrert gjennom spillemiddelordningen genererer stor dugnadsinnsats innen bygg og anlegg.

I snitt går det 3-4 år før man får tildelt spillemidler, og med dette som utgangspunkt er det sannsynlig å anslå at den frivillige innsatsen årlig utgjør 10 – 20 mill kr.

Spillemidler til idrettsanlegg i Nord-Trøndelag går til:

Ordinære idrettsanlegg
Nærmiljøanlegg
Nærmiljøanlegg forenkla ordning
Inndratte midler fordelt på ny
Opptjente rentemidler fordelt på ny

Spillemidler til kulturbygg går til:

Lokale kulturbygg
Inndratte midler til ny fordeling
Opptjente rentemidler til ny fordeling

7. Regionale utfordringer

I møtene i den regionale arbeidsgruppa kom det fram en rekke problemstillinger som aktørene innen det frivillige kulturlivet står overfor.

Følgende utfordringer ble holdt fram som de mest sentrale:

7.1 MØTEPLASSER PÅ TVERS

Tradisjonelt har frivilligheten vært delt opp i sjangere og ulike grupperinger som har hatt sine egne møteplasser. Nord-Trøndelag fylkeskommune har fra 1980-tallet bidratt til denne strukturen som alle parter har sett på som nyttig og konstruktiv.

I arbeidet med denne strategien er det imidlertid gitt klart uttrykk for et ønske om et større og bedre samarbeid på tvers av organisasjonene og sjangerne på regionalt nivå.

Mangel på felles møteplass på tvers av grupperingene oppleves som problematisk, og det blir vanskeligere å etablere gode samarbeidsformer. Det ligger et stort potensiale i at organisasjonene anerkjenner hverandres arbeid, samarbeider der det er naturlig og drar nytte av hverandres arbeid og kompetanse.

7.2 REKRUTTERING – NYE FORMER FOR FRIVILLIGHET

Rekruttering blir fra flere påpekt som den store utfordringa, og spesielt det å engasjere ungdom og få medlemmer til å ta styreverv. Tidlig spesialisering gjør at mange unge hopper av aktiviteter i 12 – 13 årsalderen, i tillegg oppleves ikke det tradisjonelle demokratiske organisasjonsarbeidet som «kult» for ungdomsgenerasjonen. Frivillig sektor som viktig i utviklingen av demokratiet, trenger arenaer for trening av organisasjonsarbeid. Videre er den frivillig sektor avhengig av ildsjeler, noe som gjør aktiviteten sårbar og avhengig av kontinuitet i ledelsen.

Det viser seg også vanskelig å rekruttere tillitsvalgte til det regionale leddet i de tradisjonelle organisasjonene. Ildsjeler ønsker i første rekke å yte sin innsats i nærmiljøet.

Uavhengig av de tradisjonelle organisasjonsformer ser vi at nye former for frivillighet vokser fram i flere nærmiljø og bygdesamfunn. Disse er ofte aksjons- og prosjektbaserte, gjerne intense og av kortere varighet

7.3 KOMPETANSEMANGEL

Behovet for økt kompetanse og erfaringsoverføring er helt sentralt i frivillighetssektoren.

Hyppige utskiftninger blant de tillitsvalgte gjør at mange organisasjoner har problemer med å videreføre organisasjonens «kollektive hukommelse» og kunne ivareta kvalitetskravene som stilles både fra medlemmene og offentlig sektor.

7.4 ØKTE KRAV OG FORVENTNINGER FRA DET OFFENTLIGE, KOMPLISERTE SØKNADSPROSEDYRER OG UOVERSIKTLIG «TILSKUDDSJUNDEL»

Økte krav til dokumentasjon, rapportering og profesjonalitet i administrasjonen av det frivillige kulturarbeidet bidrar til fremmedgjøring og distansering. Dagens regelverk kompliserer arbeidet og overskygger selve aktiviteten som jo skal være drivkraften i frivilligheten.

I tilbakemeldingen fra organisasjonene blir det også pekt at det er en utfordring for frivillighetssektoren å få oversikt over det store mangfoldet av tilskuddsordninger så vel i offentlig som privat regi.

7.5 MER FORUTSIGBAR ØKONOMI – OG MINDRE PROSJEKTBASERT

Økonomiarbeidet framholdes som gjennomgående krevende for de fleste innen det frivillige kulturlivet. Manglende driftsmidler påpekes som en stor utfordring og arbeidet med å sikre en stabil økonomi svekker over tid både interesse og engasjement. Det skaper problemer både i forhold til planarbeid og kontinuitet når de offentlige virkemidlene i økende grad blir spisset mot prosjektorganiserte tiltak og i stadig mindre grad mot drift.

7.6 REGIONALE MIDLER TIL LOKALSAMFUNNSUTVIKLING

De nåværende fylkeskommunale retningslinjene for kulturtiltak gir føringer om at tilskudd i hovedsak skal gå til regionale tiltak. Midler kan i særlige tilfeller innvilges til lokale pionertiltak. En praktisk tolkning av begrepet regionalt kan i mange tilfeller by på utfordringer i ei tid da lokalt utviklingsarbeid er i fokus, og som samtidig er et område som skaper stort frivillig engasjement. Det er på denne bakgrunn naturlig å revidere retningslinjene for ordningen.

8. Mål og strategier for samhandling mellom det frivillige kulturlivet i Nord-Trøndelag og fylkeskommunen

8.1 MÅL

«Nord-Trøndelag fylkeskommune skal være en aktiv medspiller i samarbeidet med det frivillige kulturlivet i Nord-Trøndelag og stimulere til bredde og mangfold gjennom en kulturpolitikk som skal gjøre det enklere å være frivillig»

8.2 STRATEGIER

I framtidens samhandling mellom den frivillige sektor på kulturområdet og fylkeskommunen skal følgende strategier prioriteres:

- 1 Arenautvikling**
Det skal stimuleres til bedre samhandling og samspill mellom de ulike aktører innenfor frivillighetssektoren på kulturområdet

Effekt mål:

Etablere et forum som sikrer sterkere kobling og flere tangeringspunkter mellom aktørene på innenfor frivillig sektor.

- 2 Samordning og forenkling**
Det skal legges til rette for bedre samordning, og en forenkling av søknadsprosedyrene for tilskuddsordningene innenfor kulturområdet.

Effekt mål:

Tiltak som forenkler systemer og ivaretar menneskelige og økonomiske ressurser på frivillighetsområdet.

- 3 Kompetanseutvikling**
Kompetanseutvikling, kurs og veiledning skal stå sentralt i samarbeidet mellom fylkeskommunen og frivillighetssektoren.

Effekt mål:

Et felles kompetanseløft i samarbeid med frivillighetssektoren på utvalgte områder.

- 4 Synliggjøring og forutsigbarhet**
Den frivillige innsatsen skal synliggjøres, og det frivillige kulturarbeidet skal sikres gode økonomiske rammer.

Effekt mål:

Den frivillige innsatsen på kulturområdet skal kartlegges og dokumenteres.

- 5 Ungdomsperspektivet**
Ungdomsperspektivet skal tillegges økt oppmerksomhet i utviklingsarbeidet i alle kulturorganisasjonene.

Effekt mål:

Igangsetting av utviklingstiltak innen lokalt frivillig barne- og ungdomsarbeid i samarbeid med Nord-Trøndelag Barne- og Ungdomsråd.